

Koloniale wandeling Harderwijk

De stad voor de soldaten, het buiten voor de adel

Start- en eindpunt: Station Harderwijk

Parkeren: PenR Weiburglaan

Horeca: In Harderwijk en halverwege Hotel het Roode Koper

Lengte van de wandeling: 6 of 26 kilometer

GPX-bestand: Topo GPS koloniale wandeling Harderwijk

Harderwijk was in de negentiende eeuw een koloniale stad bij uitstek. In dit Zuiderzeestadje was het Koloniaal Werfdepot gevestigd. Hier kwamen mannen uit heel Europa zich melden voor dienst bij het Nederlandse koloniale leger. Tienduizenden zijn vanuit Harderwijk vertrokken naar de andere kant van de oceaan. Deze wandeling voert langs de sporen die zij achterlieten in de stad. Onderweg stuiten we ook op een erfenis van onze koloniale slavernijgeschiedenis. Daarna gaan we naar landhuis 't Roode Koper. Dit werd gebouwd door J.P. graaf van Limburg Stirum, van 1916 tot 1921 gouverneur-generaal van Nederlands-Indië. Tussen Jan Soldaat en de hoogste vertegenwoordiger van de Koning in de kolonie gaapte toen een onoverbrugbare kloof. Nu verbindt een prachtige wandeling door de Harderwijker Bossen beide uitersten van koloniaal Nederland.

Route

1. Met je rug naar de hoofdingang van het station sla je rechtsaf. Daarna sla je de tweede weg links in, de Stationslaan. Je loopt deze lange weg helemaal af.

2. De Stationslaan gaat na een kilometer, bij de gracht die de oude vestingstad omgeeft, over in de Smeepoortstraat. Steek de verkeersweg over en loop rechtdoor de Smeepoortstraat in. (Aan de tweede straat rechts, De Donkerstraat (voetgangersgebied) is op nr 4 het Stadsmuseum Harderwijk gevestigd. Het is een mooi gerenoveerd museum. Aan Harderwijks koloniale verleden wordt echter nauwelijks aandacht geschonken. Na een eventueel bezoek aan het museum loop je terug en rechtsaf de Smeepoortstraat weer in.
3. Op Smeepoortstraat 37 sta je tegenover de poort van het Koloniaal Werfdepot. Oorspronkelijk stond op deze plek een nonnenklooster, daarna bood het onderdak aan de Gelderse Munt en van 1814 tot 1909 was het Koloniaal Werfdepot hier gevestigd. Tienduizenden rekruten hebben zich aan deze poort gemeld om als militair te dienen in de Nederlandse koloniën. De kazerne is in de jaren 1980 verbouwd tot een wooncomplex.
4. Loop door de poort het binnenplein op. Direct achter het smeedijzeren hek ligt in het plaveisel een tegel met een fragment uit een gedicht van de beroemde Franse dichter Arthur Rimbaud. Ook hij meldde zich in Harderwijk aan en diende een blauwe maandag in het Nederlandse koloniale leger. Er zijn nog vele anderen die hun carrière begonnen als koloniaal militair in Harderwijk en daarna grote bekendheid kregen als journalist, bioloog, geograaf of medicus. Een koloniaal militair die later op bijzondere wijze naam maakte in Suriname, was de Duitser August Kappler.
5. Steek het binnenplein helemaal over en neem rechts de achteruitgang van de vroegere kazerne. Hier is een prachtige tuin aangelegd met uitzicht op de voormalige Zuiderzee. Je hebt hier ook zicht op de middeleeuwse stadsmuur van Harderwijk en een restant van de Smeepoort.
6. Loop terug naar de Smeepoortstraat, sla linksaf en neem de tweede straat links, de Burgtstraat. Aan het eind, waar je de gerestaureerde Vanghentoren – de middeleeuwse stadsgevangenis – voor je ziet, ga je rechtsaf, Blokhuis en direct weer rechtsaf de Blokhuissteeg in.
7. Je komt weer uit in de Smeepoortstraat. Sla daar linksaf, Kerkplein. Aan het plein is de Grote of Onze Lieve Vrouwekerk gevestigd. De kerk is helaas niet vrij toegankelijk. De zondagse kerkgang was tot 1883-1884 verplicht voor Nederlandse militairen. In deze kerk waren aanvankelijk twee banken gereserveerd voor de heren officieren, vlak bij de notabelen. Vanaf 1827 genoten alleen de commandant van het Koloniaal werfdepot en zijn plaatsvervanger dit voorrecht.

8. Loop het Kerkplein verder af (houd de kerk dus rechts). De straat gaat verderop over in de Vijhestraat. Aan het eind rechtsaf, Frank van Karsenplein. Je komt uit op de Markt. Op de Markt defileerden de militairen van het Koloniaal werfdepot op hoogtijdagen voor de autoriteiten op het Stadhuis (de tegenwoordige muziekschool).
9. Sla op de Markt, de straat links van het vroegere stadhuis in, Hondegatstraat. Deze straat komt uit op de Hoogstraat waar je rechtsaf slaat en vervolgens weer direct linksaf, de Kleine Marktstraat, en daarna nogmaals linksaf, de Jodenkerksteeg. Op nr 1 was een kleine synagoge gevestigd. Of joodse militairen van het Koloniaal Werfdepot verplicht waren op sabbat de dienst in de synagoge bij te wonen is onbekend. Veel lijkt af te hangen van de rabbijn. In Den Bosch bijvoorbeeld, werden in 1868 joodse militairen op zaterdag op uitdrukkelijk verzoek van de rabbijn afgemarcheerd naar de synagoge.
10. Sla aan het eind van deze steeg rechtsaf. Je komt via de Pasenstraat uit bij de Vischpoort, die stamt uit het eind van de veertiende eeuw en toen direct toegang gaf tot de Zuiderzee.
11. Ga met je rug naar de Vischpoort staan en steek tussen de bomenrij door de Vischmarkt over. Aan het eind links aanhouden zodat je het waterkunstwerk aan je rechterhand houdt. Recht tegenover dit kunstwerk, aan de linkerzijde van de Vischmarkt staat op nr 55/57 het zogeheten Burgemeestershuis. Dit huis werd in 1757 gebouwd in opdracht van Willem Hendrik van Steenbergen, plantage- en slaveneigenaar in Suriname. Het werd bewoond door zijn schatrijke zwager Johan Bavius de Vries en diens zoon Johan Cornelis Franciscus de Vries. Beiden waren burgermeesters van Harderwijk en eigenaar van verschillende plantages in Suriname met honderden slaafgemaakten. Aan het eind van de Vischmarkt linksaf de Kaatsbaan in. Aan het eind van de Kaatsbaan rechtsaf, Keizerstraat. Loop deze helemaal uit tot aan het nieuwe stadhuis. Ga dan rechtsaf de Molenstraat in. Je komt uit op de Grote Marktstraat die je naar links inslaat. Je loopt deze rechtdoor uit (wordt St. Annastraat) tot de Waltorenstraat en loop dan rechtdoor, wordt Grote Haverstraat.
12. Aan het eind van deze straat links en bij de Doelenstraat naar rechts. Zo'n 150 meter verder, staan rechts de Catharinakapel en het Klooster. De kapel werd van 1867 tot 1907 gebruikt als militaire bakkerij. Zij voorzag ook het Koloniaal Werfdepot van brood. De witte kloostervleugel fungeerde als militair magazijn. Je loopt over de parkeerplaats van de Catharinakapel en het Klooster. Aan het eind van de parkeerplaats linksaf in de richting van de drukke verkeersweg. Steek deze verkeersweg over (Vitringsingel) en neem aan de overkant de fiets/voetgangersbrug over de gracht.

13. Je slaat rechtsaf de Friesegracht in (tot 1930 Vriesegracht, genoemd naar burgemeester en plantage-eigenaar Johan Bavius de Vries). Loop door tot aan het Hogepad. Net daarvoor sla je linksaf en loop je het wandelpad in dat door het park voert. Je loopt zoveel mogelijk rechtdoor, passeert een bruggetje. Nadat je rechts volkstuinten bent gepasseerd komt het pad uiteindelijk uit op de drukke Maltezerlaan. Steek deze verkeersweg over en loop rechtdoor de Sypel in. Hier sta je voor de keuze: terug naar het station of door naar 't Roode Koper, het buitenhuis van gouverneur-generaal Van Limburg Stirum. Het is een mooie, maar lange wandeling van zo'n 20 kilometer. Voor sommigen lijkt dit misschien wel op een militaire expeditie, maar dat past wel in deze omgeving.
(Afkorting naar station Harderwijk: loop rechtdoor de Sypel verder af. Aan je rechterhand ligt een school. Ga aan het eind van de Sypel een voetpad naar rechts in en dat na 20 meter uitkomt op de Wilhelminalaan. Je loopt deze straat uit, op het volgende kruispunt rechtdoor en je staat al snel voor het station.)
14. Voor wie door wil naar 't Roode Koper: sla op de Sypel de eerste weg links in: Couperuslaan. Aan het eind rechtsaf, een voetpad langs een brede, drukke weg. Je steekt de overweg over en blijft rechtdoor lopen, Deventerweg. Ga na het winkelcentrum (rechts) aan de linkerkant van de Deventerweg lopen. Je loopt in de richting van de toren met de tukan van het Van der Valkhotel. Steek de houten fiets en voetgangersbrug over de snelweg over. Loop na de brug rechtdoor langs het Van der Valkhotel. Sla na circa 75 meter schuin linksaf, het bospad in, Harderwijkerbossen.
15. Direct na het hekje rechtsaf, het deels langs de weg slingerende pad blijven volgen. Op een kruising met een iets breder pad rechtdoor. Je komt uit op een asfaltweg (Watertorenweg) die je min of meer rechtdoor oversteekt, langs een informatiepaneel. Het pad dat schuin naar links loopt, komt uit op een grasveld met vier bankjes. Je steekt het veldje over en op de zandweg naar rechts. Op de eerstvolgende viersprong linksaf, een zandweg naast een verhard fietspad. Je komt uit op een vijfsprong bij fietspunt 06 (paddenstoel 63025/001). Ga hier schuin rechts, richting fietsknooppunt 50.
16. Bij fietsknooppunt 50, een kruispunt, volg je het pad langs het fietspad, richting knooppunt nr 51. Je blijft dit voetpad met naastliggend fietspad richting fietsknooppunt 51 lange tijd volgen. Na enige tijd op de T-splitsing rechtsaf. Bij de volgende driesprong links aanhouden, nog steeds het zandpad naast het fietspad blijven volgen. Op een viersprong met bordje Leuvehorst rechtdoor over het fietspad (nog steeds richting fietsknooppunt 51). Blijf dit fietspad volgen tot je (eindelijk) uitkomt op een ongelijke vijfsprong met links voor je een soort vierkante houten

afrastering. Hier rechtsaf, het brede zandpad in (je loopt dus niet langer in de richting fietsknooppunt 51).

17. Na 50 meter op de kruising rechtdoor. Dit pad weer geruime tijd blijven volgen. Op een ongelijke viersprong rechtdoor. Je loopt richting fietsknooppunt 85. Bij fietsknooppunt 85 (paddenstoel 20243/001), rechtsaf, een zandweg met naastliggend fietspad in. Na enige tijd arriveer je bij landhuis 't Roode Koper, tegenwoordig een hotel-restaurant. Neem het hek dat toegang geeft tot de tuin. Volg het pad dat je door de tuin naar de voorkant van het landhuis (hotel) brengt.
18. Bij de voorkant van het hotel, loop je over de parkeerplaats naar links. Aan het eind van de parkeerplaats rechtdoor, over een wildrooster en vervolgens na het ruiterspad het brede bospad naar rechts in (links staat een paaltje van natuurmonumenten). Waar de route uitkomt op een T-splitsing met een brede zandweg (Oude grensweg) sla je linksaf en na 100 meter, bijna op de top van een heuveltje, sla je het smalle voetpad naar rechts in. Dit kronkelende pad volg je geruime tijd. Op de viersprong rechtdoor. Na weer een flink stuk lopen kom je bij een viersprong met ruiterspad, hier nog steeds rechtdoor, tot je wat verderop uitkomt op een T-splitsing. Hier naar rechts. Op de eerste viersprong het smalle pad naar links inslaan. Dit komt na een bocht naar rechts en naar links uit op een kruising met een breed zandpad (de Bredeweg). Hier naar links.
19. Voor je zie je het Cyriasische veld dat je oversteekt. Aan het eind steek je de drukke Leuvenumseweg over. Je loopt rechtdoor de landweg met naastliggend fietspad in (Haspelpad). Kort nadat je een manege bent gepasseerd sla je een pad naar rechts in (bordje opengesteld particulier eigendom). Hierna sla je (voor een zomerhuisje rechts) het tweede pad naar links in (het eerste pad is mogelijk licht overgroeid). Vervolgens sla je het tweede voetpad naar rechts in (let op want ook hier kan het eerste pad moeilijk herkenbaar zijn). Het pad wordt na een viersprong iets breder. Je blijft dit pad opnieuw geruime tijd steeds maar rechtdoor gaand volgen tot je uitkomt bij een sportveld.
20. Net voor de hoek van het sportveld linksaf. Met de rechterbocht mee langs het sportveld. Het zandweggetje eindigt bij een klaphek. Ga daar doorheen en rechtdoor een asfaltweggetje in. Op de kruising linksaf (Ganzenveld). Aan het einde rechtsaf (Haspel 17-35) en na 40 meter linksaf, een bospaadje in. Na een veldje kom je vanzelf uit op een fietspad, dat al snel een bocht naar rechts maakt. Aan het einde van het fietspad, op de brede asfaltweg, weer rechtsaf. In een rechterbocht rechtdoor: Strokel (het asfalt wordt verderop een klinkerweg). Aan het einde de Ceintuurbaan oversteken en rechtdoor de snelweg onderdoor (Beukenlaan).

21. Loop rechtdoor tot de tweede straat links, Eikenlaan. Je houdt rechts aan en passeert de Veldkampkerk (aan je rechterhand). De verkeersweg schuin oversteken naar de Lindenlaan. Aan het einde, tussen de huisnrs. 12 en 14 rechtdoor over een schelpenpad tussen de huizen met links een greppel. Je gaat op twee kruisingen rechtdoor. Dan aan het eind van het schelpenpad rechtsaf en op de Meckelenburglaan linksaf. Je komt uit op de Oranjelaan en slaat rechtsaf. Links passeer je de Jan van Nassau kazerne. Daarna bereik je het station.